

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Reverendissimi Ac Illustrissimi D.D. Antonii Godeau Episcopi Venciensis Viri Celeberrimi Theologia Moralis

Ex Purissimis Sacrae Scripturae, Patrum Ac Conciliorum Fontibus Derivata,
Notis Theologicis Illustrata, Duasque In Partes Divisa

Complectens Tractatus I. De Fontibus Doctrinae moralis. II. De praecipuis
ejusdem Fundamentis. III. De Peccatis. IV. De Legibus. V. De summario
dilectionis Praecepto. VI. De primo decalogi Praecepto. VII. De secundi
decalogi Praecepto

Godeau, Antoine

Augustae Vindelicorum, 1774

Sectio II. De Fontibus moralis sanæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53562](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53562)

SECTIO II.

DE
FONTIBUS MORALIS SANÆ.

CAPUT I.

*Ostenditur ab Evangelio Christianæ Moral
Regulas esse petendas.*

De recentioribus Casuistis plerisque conqueri mihi jure licet verbis iisdem, quibus olim Deus per Prophetam suum de Judæis que- rebatur: *Duo mala fecit populus meus. Me dereliquerunt fontem aquæ vivæ, Et foderunt sibi cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas (Jerem. I.).* Vivum veritatis fontem, sacras videlicet Litteras, Traditionem, Concilia, sanctosque Patres dereliquerunt, ut novos sequerentur Auctores, qui cisternis dissipatis, quæ continere non valent aquas, vel unde corrupta tantum hauritur, comparari merito possunt. Hinc pro salutari potu venenatum Lectoribus suis propinant, qui pro refectioe mortem illis affert, aut veræ pietatis ignem in ipsis extinguit. At illud magis deplorandum, adeo illos errorem suum non agnoscere, dum veteres tutosque duces deserunt, ut potius errorem suum prædicent jactentque. Hinc omnes prodiere errores, quibus Ethicam Christianam corrumpere diabolus nititur. Auctor quilibet dum certas regulas deserit, nec sibi necessario sequen-

Godeau Theol. Mor. Pars I,

E das

das arbitratur, chimæras quascumque nugasque excogitat, quibus aliorum inventa superet.

Non hanc Apostoli veteresque Patres inveniunt: norunt Christum in Evangelio testantem a semetipso non loqui quidquam: *A meipso non loquor* (*Joann. 14.*) sed id loqui, quod a Patre didicit, suamque non esse illius doctrinam, sed eius qui eum misit. Prophetarum sententias ille affert, non modo ut se Messiam prober, verum etiam ut morum doctrinam explicet: quem admodum de divortio, circa quod quæstiones illi proponebant Scribæ & Pharisei, Genesios verba allegat. Sanctus Paulus, reliquique Canonici Scriptores sacris litteris passim utuntur: qui Apostolos sunt secuti, eorum Epistolas referunt; nullusque apostolicus Concionator fidele vehementius ad pietatem se inflammaturum putabat, quam si Apostolorum verba proferret eorumque doctrinam sectaretur. Sancti Cyprianus, Doctrina moralis, sancti Gregorii Nazianzeni, ceterorumque Græcorum Latinorumque Patrum non est eorum inventum; Evangelio, Traditione sacrisque Canonibus illa nititur. Omnes identè sentiunt de cupiditate, de mundi amore, de ambitione, de avaritia, de usura, de luxuria a semetipsis numquam discrepant, neque actionem eandem modo licitam, modo vitatam docent.

Certum est nobis Dei Filium non modo credendi certam & indubiam regulam tradidisse, verum etiam recte operandi. Non enim solum Christiano fides sufficit; sed oportet ut fides hæc

hæc per dilectionem operetur, quemadmodum inquit sanctus Paulus: *Fides quæ per caritatem operatur* (Gal. 7.). Sicut nostræ fidei Scriptura sancta norma est, ita & morum. Id sanctus Paulus scribens ad Timotheum, in cuius persona Episcopos omnes, Doctores, animarumque Rectores monebat, paucis verbis docet: *Omnis Scriptura* (inquit 2. *Timoth. 3.*) *divinitus inspirata, utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in justitia: sive juxta Græcum textum: Utilis est ad doctrinam, ad redargutionem, ad correptionem, & ad institutionem quæ est in justitia.* Omnia verba hæc oportet perpendere: *Omnis Scriptura divinitus inspirata est canonicis Scriptoribus;* id est a Spiritu sancto, qui nihil a semetipso loquitur, sed quod a Filio accepit: *Ille de meo accipiet* (Joan. 16.). Si Scripturæ sanctæ Spiritus sanctus est Auctor, divina illa est regula. Quomodo igitur recentiores Casuistæ illam negligere & deserere possunt, ut Casuistas alios, sicuti solent, tantummodo consulant? Non enim frequenter verus vel novum Testamentum in eorum libris citatur. At sacrarum Litterarum auctoritate eorum sententiæ niti deberent, ut eas Lectoribus suis persuaderent; verum pro Evangelio vel sancto Paulo novos Casuistas allegant, & auctoritatum numerum potius quam pondus exquirunt (a).

Præ-

(a) *Quid iniquius, quam impia sapere? Sed in hanc insipientiam cadunt, qui, cum ad cognoscendam veritatem aliquo impediuntur obscuro, non ad propheticas*

Præterea notandum, hoc loco sanctum Paulum veteris Testamenti libros præcipue commendasse; nam præterquam quod non cuncta adhuc Evangelia prodierant, libros illos Apostolus commemorat, in quibus ab infantia ejus discipulus fuerat eruditus, quod ad veteris Legis libros tantum pertinet. Verum quamvis Testamenti veteris libri nostrorum morum sint regula; tamen peculiari quodam modo novi Testamenti libris id convenit. Ultra Scribarum & Pharisaorum justitiam abundet justitia nostra necesse est, ut inquit Christus: *Nihil ad perfectum adduxit lex (Hebr. 7.)*; perfecta autem lex est Evangelium. Debent igitur christiani Doctores novum Testamentum discere, hincque regulas regendarum animarum sumere, si fideles & videntes duces esse cupiunt, non cæci & cæcorum duces; etenim si vetus tantum Testamentum legerent, non autem novum, bonos fortasse Hebræos, non veros Christianos efformarent. Quid igitur sperandum superest, si a Philosophis tantummodo Moralia Principia sumunt, aut ab Auctoribus, qui solum hos sequuntur humanæ sapientiæ doctores tam sæpe a Christo damnatos? Honestos tandem Ethnicos dumtaxat efficient. Verum etsi juxta Stoicorum regulas illos effingerent,

ticas voces, non ad apostolicas litteras, nec ad evangelicas Auctoritates, sed ad semetipsos recurrunt; Et ideo magistri erroris existunt, quia Veritatis discipuli non fuere. S. Leo Epist. 24. alias 10. ad Flavian. Episc. Quis novos quosdam Casuistas a Magno Leone propheticè correptos non putet?

gerent, melior in eorum actibus adesset ordo, magis a voluptatibus temperarent, magis mundi pompas & divitias aspernarentur. Etenim neque Zeno, neque Philosophus quilibet alius, neque Epicurus ipse, si bene explicetur, hominum cupiditatibus fræna laxarunt, ut postremi sæculi Casuistæ peregerunt. Senecæ libri longe magis ad virtutem excitant, & christiane magis (ut ita dicam) loquuntur, quam recentiores isti Casuistæ.

Novum Testamentum non utile modo est ad ea docendum, quæ ad fidem moresque pertinent, ad corripiendum, ad arguendum; sed omnino est necessarium, unusque hic liber est, qui hæc omnia auctoritate summa docere potest.

Multifariam (inquit Apostolus *Hebr. 1.*) *multisque modis olim Deus loquens patribus in Prophetis: novissime diebus istis locutus est nobis in Filio: cujus verba adhuc permanent, nobisque ab Evangelii Scriptoribus sunt tradita, & hæc credendi ac recte vivendi lex est, quam Ecclesia accepit, fidelibusque proponit. Propterea ubi antiqua habebantur Concilia, thronus erigebatur, supra quem statuebatur Evangelium, ut hoc pacto palam testarentur Patres, se juxta illud fidei, morumque quæstiones velle decidere. Ad harum hodie decisionem, si recentiores plerosque Casuistas audiamus, sufficeret alicujus ex ipsis librum habere præ manibus, & juxta eundem cunctas disputationes fieri. Non ita sane sanctus Augustinus existimat, dum sic scribit *Tract. 3. in Joan. : Nos itaque sic audiamus Evangelium, quasi præsentem Dominum.**

Non ideo solum scriptum est Evangelium, ut quid nobis *credendum* sit intelligamus, verum etiam ut quid nobis sit *agendum* discamus; imo verò bonos mores apertius, quam veram fidem docere videtur. *Cæpit Jesus facere, & docere (Act. I.).* Et se nobis exemplum dedisse testatur, ut ejus sequamur vestigia: *Ut quemadmodum ego feci, ita & vos facietis (Joan. 17.).* Institutionem nostram & exempla ab Evangelio, non a Casuistarum libris petere debemus: ibi quid singulis conveniat, ut suis quisque recte fungatur officiis, cunctasque acquirat virtutes est intuendum. *Evangelium, ait sanctus Ambrosius, non solum fidei doctrina, sed etiam morum est magisterium.* Est illud veluti speculum, inquit sanctus Gregorius magnus; *ibi enim fœda, ibi pulchra nostra cognoscimus, ibi sentimus quantum proficimus, ibi, a profectu quantum longe distamus.* Sanctus Bernardus ita pariter de Evangelio loquitur: *Speculum veritatis nemini blanditur, neminem seducit; talis in eo se quisque reperiet, qualis fuerit, ut nec ibi timore trepidet, ubi non est timor, nec male lætetur cum male fecerit.*

Peccatores oportet arguere, eisque suam in Deum ingratitude, infidelitatemque exprobrare. Quo aptius modo, quam Evangelii verbis hæc omnia præstabimus? Vim quamdam, robur, & energiam Evangelica habent verba, qualem nulla sanctorum quorumlibet hominum verba possunt habere. Quamdiu homo cum homine loquitur, potest hic alteri resistere, & argumenta argumentis opponere; at Jesu Christi

voci,

voci, qui per Evangelium loquitur, nullus hominum potest resistere.

Neque præcepta solum virtutis ac sapientiæ Evangelium docet, verum etiam ad altiorem sapientiam, perfectioremque virtutem assequendam consilia nobis suppeditat. Quis liber alius hanc assequendæ perfectionis viam docet, videlicet sua vendere, pauperibusque elargiri, Christum sequi, ejusque crucem ferre? *Sunt verba, (inquit sanctus Bernardus Serm. in hæc verba Ecce nos &c.) Ecce nos reliquimus omnia, quæ contemptum mundi in universo mundo, & voluntariam persuasere paupertatem. Hæc sunt quæ Monachis claustra replent, deserta Anachoretis. Denique Evangelium est mare (ait sanctus Ambrosius) in quo divinæ gratiæ plenitudo est; Evangelium est mare, de quo Martyr ascendit; Evangelium est mare, in quo Hebræus evasit, & Ægyptius submersus est. Recentiorum Casuistarum volumina tam ingentia mare quidem vocari possunt; sed ibi reptilia, quorum non est numerus (Psalm. 103.).*

C A P U T II.

*In Conciliis Moralis Christianæ sunt
quærendæ Regulæ.*

Post sacrarum Litterarum auctoritatem Ecclesia semper veluti suam regulam Traditionem est secuta, quæ in Conciliis & sanctis Patribus reperitur. Generalia Ethicæ Christianæ principia, quæ immutabilia semper sunt, sacræ Litteræ tradunt; sed cum augetur fidelium nu-

merus, & disciplinæ sanctitas, morumque innocentia per varios casus in deterius laberetur oportuit ut exorientibus malis Concilia mederetur, & ad tollenda, impediendaque crimina leges statuerent.

Apostolorum tempore Concilium Jerosolymis est habitum, quo tria disciplinæ morumque capita ordinata sunt: declaratum est circumcisionem non ultra esse necessariam, suffocatum & sanguinis usus fuit veritus, similiter & fornicatio, quam esse licitam Ethnici putabant. Porro de singulis hisce capitibus id statuisse Apostoli asserunt, quod Spiritui sancto & sibi visum est: *Visum est Spiritui sancto & nobis (Act. 15.)*. Plures Canones eorum successores edidit, qui Apostolici dicti sunt. Antiquissima hæc est Canonum collectio, quamvis ad sanctum Clementem referendam illam non putem. Tertio aut quarto sæculo editam fuisse vero est similis. Hujus in Ecclesia tanta fuit auctoritas, ut ad suos stabiliendos errores horum Canonum aliquos hæretici corruerint, ut sanctus Epiphanius queritur; in iis nihilominus canonicum omnem ordinem contineri asserit.

Eorum statim in Oriente usus viguit, ut ex Theodoro discimus, qui Alexandri Alexandriani Episcopi narrat querimonias adversus Episcopos illos, qui Clericos, quos a sua ipse communione rejecerat, suscipiebant, contra duodecimum Apostolicum Canonem. Ad Cæsariensem Eusebium, qui Antiochenam Sedem recusaverat, Constantinus scribens illum laudat, quia Sedem noluit

noluit mutare, & Apostolicum Canonem decimumquartum, qui translationes hujusmodi vetat, adamussim servare maluit. Hasce ordinationes, veluti *præter Canonem* factas damnans Nicænum Concilium, ad hos fortasse Canones respexit; sicuti Canone quinto & decimo Apostolicos Canones duodecimum, trigessimum sextum, & sexagesimum secundum innuit. In Ephesino Concilio narratur, Antiochenum Episcopum Cypri Episcoporum ordinationes usurpare voluisse, contra Ecclesiasticas leges, & Apostolicos Canones, nempe trigessimumquartum & trigessimumquintum. A suo Episcopatu Imperator Theodosius Irenæum quemdam expulit, qui bigamus existens *præter Apostolicos Canones* ordinatus fuerat. Iisdem utitur sanctus Athanasius (*Epist. ad Orient.*) asseritque Georgium Cappadocem, qui Sedem suam usurparat, Canones ecclesiasticos violasse, tertium scilicet Apostolicum, quo depositionis pœna in eum pronunciatur, qui sæcularis potestatis auxilio ad Episcopalem cathedram conscendendam usus fuerit. Sanctus Basilius Diaconum, qui fuerat depositus, a communione non amovit; nam, inquit, antiqua regula, Apostolorum nempe canone vigesimoquinto, præcipitur, ne depositus alia pœna mulsetur.

Adversus horum Canonum auctoritatem objici potest, Gelasium Pontificem Decretali sua illos damnasse. Verum non ideo illos Gelasius damnavit, quia singuli errores docerent, sed quia Clementis Papæ nomen falso præferebant; præcipue vero propter postremos triginta sex, qui

nonnulla Romanis ingrata continebant, veluti Junii sabbathini prohibitionem. Propterea Dionysius Exiguus horum tantum quinquaginta Collectioni suæ inseruit; neque hunc hodie numerum excedunt. Libenter illos Ecclesia suscepit & eorundem auctoritate Joannes Papa II. Condemnatum Rejemsem Episcopum damnavit eosdem Cæsario misit, qui Synodo præerat, in qua Episcopus iste fuit depositus; hisque Cæsarius Canones addidit Gallicarum Synodorum Valentianæ, Aurelianensis, Arausicanæ, Epauensis. Antiqua Galliarum Ecclesia vetere utebatur Collectione, quæ a Chalcedonensi Concilio probata fuerat, ut ab Agathensi Concilio discimus, cujus primus Canon ita loquitur: *In primis placuit, ut Canones & Statuta Patrum per ordinem legerentur.* Aurelianense primum Concilium vetera Statuta canonum servari jubet. Idem in Hispania fiebat, ut ex Braccarensi in Lusitania Concilio novimus. Martinus urbis ejusdem Episcopus novam Collectionem edidit, ut corrupta quædam latinæ versionis loca corrigeret, eamque in partes duas divisit. In prima illa exhibet, quæ ad Episcopos & Clericos pertinent; in altera quæ ad Laicos: probata hæc fuit in Synodo Galitiæ habita anno Domini 571. Galliarum quoque Conciliis Ecclesia Hispaniarum utebatur; Synodus enim Tarraconensis anni 517 ait, Gallicorum Canonum Statuta in primis esse servanda.

Cum in Gallia Ecclesiastica disciplina esset corrupta, Pipinus Palatii Magister ut eam corrigeret, Zachariæ Pontifici dubia nonnulla proposuit.

posuit. Ad proposita dubia Zacharias septem & viginti capitibus respondit, quæ ex Abbatis Dionysii collectione deprompsit; & in quibus Apostolorum Canones, Ancyranos, Neocæsarienses, Antiochenos, Chalcedonenses, Africanos allegat, & Pontificum Siricii, Innocentii, Leonis, & Gelasii decreta. Collectionem hanc Carolo magno misit Adrianus I. illumque admonuit, ne unquam ab hac lege discederet, sed Statuta illa omnia servaret: quod quidem sua edens Capitularia per egit Carolus.

Adriani Papæ Capitula ad Carolum magnum missa inquirunt. *Ut laici contemptores Canonum excommunicentur; clerici vero honore priventur.* Canone vero 90. ita decernunt: *Item generali Decreto constituimus, ut execrandum anathema, & velut prævaricator cotholicæ fidei apud Deum reus existat, cuicumque Regum vel Potentum deinceps canonicam censuram in quocumque crediderit, vel permiserit violandam.*

Denique postremum generale Concilium, Tridentinum scilicet, antiquos omnes Canones renovat, qui ad Clericorum vitam pertinent, & honestatem, illosque sequendos decernit. Hinc ergo morum regula est sumenda, non a recentibus Casuistis, qui tantam in distributione redituum, in beneficiorum numero, eorumque officiis docent licentiam.

C A P U T III.

Idem continuatur Argumentum.

Hoc sane pacto per sacros Canones Ecclesia regebatur, quorum executionem Episcopi zelabant,

labant, nec pro animarum regimine Casuisti
alios confulebant.

Caroli Calvi tempore Clerici plerique a propriis Episcopis damnati, quia contra Canones minas secum habuissent, Metropolitanis suis scilicet Romam petierunt, & citationes a Pontifice obtinuerunt aduersus Episcopos suos, aut eorum Vicarios. Galliae Episcopi novitati huic obstiterunt, eorumque nomine Carolus Joanni VIII longam dedit epistolam eorundem querelis infertam. In hac post expositam veterem disciplinam Canonibus firmatam, haec verba subiicit. *Hæc igitur servemus nostris temporibus tantum gratius, quanto & Ecclesiae & imperio erit capere; & servando quæ legaliter ac regulariter gesta sunt, rata esse faciamus quæ legaliter ac regulariter gesserimus.*

Adeo olim Pontifices Canonum observantiam zelabant, ut in Sancti Joannis Chrysostomi contra canones damnati negotio Innocentius I. memoranda hæc verba protulerit: *Nam longe præstiterit vel ea condemnare, Fratres, carissimi, quam recte facta sunt, quam ea robur velle sortiri, quod aduersus Canones gesta sunt.*

Zosimus Papa in sua ad Arelatensem & Vienneensem Episcopos epistola ita loquitur: *Apud nos inconuulsis radicibus vivit antiquitas, cui statuta Patrum sanxere reverentiam.* Et in epistola ad Africae, Galliae, Hispaniaeque Episcopos inquit: *Cum aduersus Patrum statuta venit, non tantum illorum prudentiae atque sententiae, quæ in ævum victura sanxerunt, sed ipsi quodammodo*

dei & catholicæ disciplinæ irrogatur injuria. Quid enim tam sanctum ac venerabile est, quam penitus non exorbitare ab itinere Majorum, quorum Canonica Instituta velut quædam fundamenta sunt ferendis fidei jacta ponderibus?

Magnus Pontifex Leo de Nicæni Concilii decretis loquens, quæ ad Patriarcharum distinctionem & ordinem pertinent, ait: *Nulla possunt probabilitate convelli, nulla novitate mutari. In quo opere fideliter exequendo necesse est me perseverantem exhibere famulatum, quoniam dispensatio mihi credita est, & ad meum tendit reatum, si paternarum regulæ sanctionum me, quod absit, connivente, violentur.* Eadem reperit in epistola ad Chalcedonensis Concilii Patres; seque exatum semper ac fidelem catholicæ Fidei, & paternarum Traditionum custodem futurum promittit.

Hilarius ejus successor cum Auxanio Cemeli Episcopo nonnulla concessisset quæ Ingenuo Ebrodunensi Metropolitano oberant, apud eundem Hilarium hic conquestus est, qui tribus Galliæ Episcopis negotii hujusce cognitionem mandavit. En Pontificæ epistolæ verba: *Ita vestræ caritati cognitionem adnexæ querimonie deligimus, ut nihil adversum venerandos Canones valeat, quidquid obreptum nobis esse constiterit. Nolumus namque Ecclesiarum privilegia, quæ semper sunt servanda, confundi, quia per hoc non minus in sanctarum Traditionum delinquitur sanctiones, quam in injuriam ipsius Domini profilitur.*

Gela-

Gelasius Papa Romanam Sedem Canonum præcipue custodem esse testatur: *Cum nobis inquit, contra salutarium reverentiam regularum cupiamus temere nihil licere.* Idem quoque in epistola ad Dardaniæ Episcopos affirmat; *Confidimus quod nullus veraciter Christianus ignorat uniuscujusque Synodi constitutum, quod universalis Ecclesiæ probavit assensus, nullam magis exequi Sedem præ cæteris oportere, quam primam, quæ unamquamque Synodum & sua auctoritate confirmat, & continuata moderatione custodit.*

Symmachus Pontifex ad Aeonium Arelatensem Episcopum scribens idem asserit: *Dum ad Trinitatis instar, cui una est atque individua potestas, unum sit per diversos Antistites sacerdotium, quomodo priorum statuta convenit violari? Huc accedit, quod si hæc eveniat sententiarum varietas, ad ipsam sacrosanctam credimus Religionem pertinere, cujus omnis potestas infringitur, nisi universa, quæ a Domini sacerdotibus semel statuantur, perpetua sunt.* Ait summos Pontifices, & Canones violari permitterent, a Deo acceptam pro Ecclesiæ regimine auctoritatem pessumdatores. Non adeo tamen stricte hoc est intelligendum, ut numquam iis liceat ab jam editis Canonibus recedere; temporum enim & personarum mutatio exigit, ut mitius aliquando interpretentur, aut ab eisdem dispensatio fiat. Neque in dubium est revocandum, summum Pontificem, cui Canonum executio præcipue commissa est, posse quandoque ab iis dispensare; verum oportet ut id pro Ecclesiæ bono fiat, pro animarum salu-

salute, & ex convenienti ratione, cum non in destructionem, sed in Sponsæ suæ ædificationem auctoritas sit illi a Christo tradita. Id sibi esse faciendum Leo IV. ita significat: *Ideo permittente Domino Pastores hominum sumus effecti, ut quod Patres nostri sive in sanctis Canonibus, sive in mundanis affixere legibus, excedere minime debeamus.* Contra eorum quippe saluberrima agemus instituta, si quod ipsi divino instituerunt consilio, intactum non conservamus. (Can. quod vero. 23. d. 2.) Apud Yvonem Carnotensem (Part. 4. & Ep. 6.) & apud Gratianum fragmenta habemus professionis fidei, quam in consecratione sua Pontifices olim præstabant, in qua Prædecessorum suorum Statuta, & antiquos Canones promittebant servaturos.

Casuistæ, quos insectamur, sacrorum Canonum jugum excutiendi miram invenere rationem, dum ajunt abolitos jam illos esse, & in desuetudinem abiisse, Ecclesiamque nunc novam sequi disciplinam; hocque jaçant axioma, *Per desuetudinem Leges abrogari.* Hinc ecclesiasticæ corruptioni lata aperitur via, & morum licentiæ. Quamobrem diligenter mihi hæc quæstio est examinanda.

Observandum est primo inter ecclesiasticas Leges, pure cæremoniales nonnullas esse, & alias mere positivas, quæ Fidelium mores moderantur. Hæ pariter bifariam partiuntur; aut enim novam obligationem inducunt, aut id solum præcipiunt, quod naturalis juris est & divini. Cæremoniales leges profecto mutari possunt, & mutata

tatæ sunt; defuetudo abolere illas potest, & juxta sanctum Augustinum (*Epi. ad Jan.*) servari illas decet, quæ in singulis vigent Ecclesiis. At Leges, quas prisca Concilia sanxerunt, quæ illa præcipiunt, quæ divini aut naturalis sunt juris, aut Evangelii principiis sunt convenientia, defuetudine, vel contrariis moribus aboleri nullo modo possunt; tunc siquidem mos pravus, antiqua corruptio juxta Sanctos Patres censendus est. Porro hujusmodi Leges, talesque Canones antiqua sanxere Concilia, quæ Fidelium mores correxerunt. Hos sanctus Leo (*Epi. 89.*) ejusque successores Pontifices appellant *Canones spiritu Dei conditos, & totius Orbis reverentia consecratos.* Novissimum Tridentinum Concilium perspicue ait, se veterum Conciliorum canones de vita & honestate clericorum renovare, & variis in Sessionibus iisdem se inhærere dicit. Non sane hi Episcopi putabant Canones defuetudine aboleri: hanc defuetudinem Ecclesiæ malam existimabant; cui malo haud aptius remedium allaturos se putabant, quam statutas tam sancte regulas ad robur pristinum revocare. Optat jugiter Ecclesia veterem denuo statuere disciplinam, quæ fideles a peccatis coercebat, & rigido pœnarum fræno a gravioribus retrahebat delictis.

Malam consuetudinem in medium afferre non oportet, cum hæc legi divinæ adversantem ætignem excusare non possit. Præstat imo interdum consuetudinem licet passim ab Ecclesia servatam relinquere, ut veterem morem iterum amplectamur. Exempli gratia: Quadragesimæ die-

diebus olim fideles semel tantum cibum sumebant, idque fiebat vespere. Tempore Sancti Thomæ tribus post meridiem horis cibus sumebatur. Bellarminus aperte ait, posse quemlibet, si velit, laudabiliter antiquum, servare jejunium.

Consuetudinem fugiamus, ait Clemens Alexandrinus, (*Orat. advers. gentes*) veluti difficilem scopulum, aut periculosam charibdim, aut fallacem sirenem: hæc hominem suffocat, a veritate illum avertit, a via abducit: hæc laqueus, hæc abyssus est. Malus est ventus consuetudo, inquit Sanctus Cyprianus: veritati & rationi hæc debet cedere, quibus est postponenda: peccatum consuetudo auget, & sine veritate antiquus est error.

Suessionense tertium Concilium ait: *Mala consuetudo, quæ non minus quam perniciose corruptela vitanda est, nisi citius radicitus evellatur, in privilegium juris ab improbis assumitur, & incipiunt prævaricationes & varicæ præsumptiones celerrime non compressæ pro legibus venerari.*

CAPUT IV.

Ejusdem Argumenti Continuatio.

Si in temporali regno, quod mutationi subjacet, adversus fundamentales leges malæ nequeunt præscribere consuetudines, quamvis legum violatio passim dominari videatur; quomodo in Ecclesia, in qua nullæ sunt vicissitudines, Christianorum cupiditas, malitia, & impænitentia pro eorum correctione edita Statuta poterunt abolere? Hæc contemni jugiter Ecclesia dolet, & de

Godeau Theol. Mor. Pars I.

F filiis

filiis Belial, qui ferre jugum recusant, conqueritur. Verum illos sæpenumero Christus eidem dedit Episcopos, qui veterem denuo disciplinam pro sæculi sui conditione stabilire curarunt. Pulchra hæc Joannis VIII. Pontificis verba secum reputarunt: *Enimvero Sacerdotes non ad gratiam, sed ad pompam immerito dici cognoscimus, si quos docere nobis convenit, sequi contendimus.*

Talis elapso sæculo erat magnus Sanctus Carolus Borromæus. Episcopali spiritu a Deo repletus miram in ecclesiasticis negotiis habebat dexteritatem, zelumque pro domo Dei vehementem. Novum in eo exemplar apparuit, Pontificis nepos, summo loco natus, divitiis affluens, dignitate conspicuus, qui neque divitias neque dignitates amavit, sed Ecclesiam unice diligebat. Pium IV. avunculum suum hortatus fuerat, ut Tridentinum Concilium prosequeretur, & ad optatum finem adduceret. In eo non omnia, ut oportebat: exacte sunt definita; sed tempori ferendum fuit. Finito vix Concilio, ejus exacte Canones sibi servandos Sanctus Carolus proposuit, veteremque disciplinam in suam Provinciam pro virili reducendam. Conciliis suis provincialibus, Synodis, crebrisque Visitationibus id præstitit. Hinc Mediolanensi Ecclesiæ & Provinciæ nova extemplo facies: abolitorum Canonum usus est innovatus, & antiquorum temporum pietas resloruit. Presbyteri, Clerici, Religiosi, & Laici, quos corrigere satagebat, ea proferebant, quæ recentiores plerique Casuistæ proferunt, antiquos Canones esse abolitos, nec posse modo homi-

homines illorum ferre severitatem. Id ipse declarat in Allocutione, quam in secundo suo provinciali Concilio habuit: *Nec vero populares illæ, quibus quasi ficus foliis deformes pravique mores contegi solent, voces audiantur: Non ferunt hæc tempora veterum Canonum severitatem: Sic jam diu vivimus: Sic vixerunt, ita egerunt qui ætate antecesserunt, vitæ institutum nihil est quod mutemus: At nos hæc atque adeo alia ejusmodi contemnimus.* Atque hæc revera strenue adeo contempsit, ut Statuta quæcumque stabilierit, quæ ad tollendas corruptelas, in populi sui mores paullatim illapsas, opportuna judicavit. Plures edidit instructiones, ut ea corrigeret, quæ ad Dei cultum pertinent; sed locum illæ primum obtinent, quas suæ diœcesis Sacerdotibus proposuit, ut Pœnitentiæ sacramentum rite administrarent. Hisce antiquorum Canonum pœnitentialium collectionem addidit, ut ex istis satisfactionum, quæ pœnitentibus imponerentur, norma peteretur, non ut exacte omnino hi servarentur, sed ut nimia, quæ invaluerat, facilitas compesceretur, & justum, sanctumque veterem inter severitatem, & novam indulgentiam moderamen servaretur.

Magni hujusce Archiepiscopi exemplo Episcopi alii excitati provincialia plura habuere Concilia in Italia, in Gallia, & in Hispania; juxtaque veteres Canones, & ecclesiasticam disciplinam restituere conati sunt, quoad illorum temporum infelicitas pati poterat. Gallicani Cleri synodus anni 1655. Sancti Caroli Instructiones & Canones imprimi voluit, & per Diœceses distribui:

Parochis suis & Confessariis horum observantiam Episcopi plerique præcepere.

Haud illico hæc Canonum desuetudo invaluit Christianorum frigescente paullatim caritate, & incrementibus vitiis, sanctæ hæ regulæ, ad fidelium regendos mores institutæ, paullatim sunt abolitæ. Verum quolibet Ecclesia tempore hasce regulas factas rectas servare studuit; & viri pietate ac doctrina illustres ab usum, de quo conquerimur, condemnarunt. Quomodo igitur affirmari potest, Ecclesiam pro Casuistarum doctrina, de qua loquimur, eam tolerantiam, indulgentiamque habuisse, quæ formalis consensus censeretur? Observare insuper oportet, hanc desuetudinem vel secretam fuisse vel publicam. *Secreta* exempli gratia in administrando Pœnitentiæ sacramento potuit reperiri, in quo inter confessarium & pœnitentem dumtaxat cuncta peraguntur. Quomodo scire potest Ecclesia, utrum Confessarius canones sequatur, an negligat? Præcipere quidem possunt Episcopi suæ dioceseos confessariis, ut pœnitentibus in quibusdam casibus absolutio- nem vel differant, vel negent, quemadmodum fecit Sanctus Carolus; verum hæc iussa exequi pendet a confessariorum fidelitate. Circa *publicam* desuetudinem advertendum est, an adeo sit publica, ut communis sit toti Ecclesiæ; etenim si veteres Canones palam a plerisque servantur, nequit aliorum numerus eosdem abolere, dum in aliquibus prisca viget disciplina. Jam vero plures semper in Ecclesia vixere, qui ejusdem Canones servarunt.

Parisiense sextum Concilium anno Domini 829. habitum ita circa hanc quæstionem diserte loquitur: *Quorundam perversissimæ consuetudines, propriæque voluntates multimoda adinventione contumaciter, quod valde periculosum est, efficiunt ut opera fidei magna ex parte negligantur; qui dum legis divinæ transgressores existunt, easdem consuetudines sibi legem faciunt, & secundum eas se vivere absque sui discrimine, & posse & debere contendunt, sua quærentes, non quæ Jesu Christi. Quod quantum Auctoritati divinæ contrarium sit, aut non advertunt, aut saltem animadvertere detrectant: quantum etiam ob hoc Religio christiana in eis periclitetur, facile qui sapit advertit. Quapropter uniusquisque fidelis, si salvus esse vult, oportet ut remotis perversis consuetudinibus, quæ periculum animarum generant, fidem Christi, quam percipit, bonis operibus exornare non negligat.*

Si Concilium modo haberetur, aliterne de pravis, quæ irreperunt, contra Canones consuetudinibus esset loquendum? Ecclesia, ait Sanctus Augustinus, inter paleas & zizania constituta multa tolerat; sed ea neque probat, neque operatur, quæ fidei vel bonis moribus adversantur.

C A P U T V.

A Sanctis Patribus Moralis Christianæ sunt discendæ Regulæ.

In suis regendis filiis sanctos etiam Patres, quorum Scriptis illustratur ac locupletatur, Ecclesia duces sequitur. Eorum in fidei controversiis

auctoritatem omnes fatentur: recentes dumtaxat hæretici hanc negant. Quare autem quemadmodum doctrina, ita & disciplina a sanctis Patribus non hauriatur? Quare in tam necessario regendorum morum officio Traditio deficiat? Si in fidei tradendis dogmatibus non errarunt sancti Patres; numquid in iis tradendis regulis errarunt, juxta quas Fidelium mores instituerentur? Profecto ingenii sui inventa haud tradiderunt, sed recentiores veterum sententias sunt secuti, & veteres ab Apostolis, vel eorum successoribus, quæ alios docebant, didicere. In tertio, quarto, & quinto sæculo eadem patrabantur peccata, in quæ modo Christiani prolabantur: usurarii tunc vivebant, simoniaci, homicidæ, fures, & impudici; numquid ut eorum impenitentiam foverent, recentiorum Casuistarum more Canones mutarunt, aut mitius interpretati sunt Episcopi? An intentionis directionem, aliasque nugas excogitarunt, ut jam non esset peccatum, quod olim peccatum erat, quemadmodum Dianam laudabiliter fecisse narrat Caramuel? Qui primis Ecclesiæ sæculis ad Cælum via erat, novissimis istis an Cæli via non est Christus? vel uno tunc modo, alio nunc via est? Affirmare tamen novi Doctores non erubescunt, morum doctrinam non esse a sanctis Patribus petendam, imo vero novos, ubi de moribus, consulendos Auctores. In veterum lectione tempus se terere noluisse gloriatur Caramuel, & sane ab hac illum lectione abstinuisse scripta ejus declarant. In tam absurdos, ridiculos, a communi sensu remotos, atque a philosophiæ & religionis principiis, alienos errores profecto non

non incidisset, si attente Veterum lectioni incubuisset. Quam ille nobis exhibet, haud casta est & immaculata Christi sponsa Ecclesia; sed inverecunda Babylon, purpura induta, vultum fuce minioque delinita, veneno plenum calicem propinans, quo orbem inficit universum. Nonne hujusmodi Casuista Scripturæ minas jure timebit, quas in ejusdem farinae homines prolatas asserit sanctus Hieronymus: *Oculum, qui subsannat patrem, & qui despicit partum matris suæ, effodiant eum corvi de torrentibus, & comedant eum filii aquilæ?* Venerabilis est ista senectus, & rugæ sanctæ, ac decoræ. Augustini librum de catholicæ Ecclesiæ moribus, aut sancti Gregorii de Cura pastorali cum recentiorum Casuistarum libris compara, qui de moribus agunt: si veritati habendus est honor, vel nisi oculos nobis eruimus, aut cæcitate Deus nos punit, dices profecto adeo inter se libros hosce distare, quam ab honesta & pudica virgine mulier effrons & inverecunda; in veterum enim libris Dei spiritus cælestisque sapientia cernitur, in Casuistarum vero libris mundi spiritus & humana ratio. Quod de sanctorum Augustini & Gregorii libris dico, idem de reliquis sanctis Patribus asserere licet, quorum scriptis solidus cibus continetur, non illusiones vel nugæ ab ingeniis natæ, quæ Evangelii spiritu, quo Veteres abundant, omnino carent.

Haud frustra, inquit sanctus Gregorius magnus, debebat Pontifex duodecim Patriarcharum nomina in suo Rationali semper gestare; nam Patrum nomina in pectore semper gestare, est

eorum actus jugiter meditari; & tunc Doctor sine reprehensione operatur, cum veterum Patrum exempla jugiter respicit, & Sanctorum vestigia semper considerat.

Generalia Concilia, quæ jam attulimus, aliaque plura quæ afferri possent, *Sanctorum regulas* sectari se affirmant.

In Moguntino Concilio anno 813. habito tres aderant personarum ordines, quorum primi erant Episcopi *legentes & tractantes sanctum Evangelium, necnon Epistolas & Actus Apostolorum, Canones quoque ac diversa sanctorum Patrum opuscula.*

Synodus Lemovicensis hæc aurea verba proferit: *Observandum nobis magnopere est ante omnia & super omnia, uti mandatum Dei, & non nostras traditiones populo observandas tradamus, & nihil nisi Scripturarum divinarum auctoritate fultum statuamus agendum, nihilque de cordibus nostris, nihil extra præceptum Domini & sanctorum Patrum (quod absit) constituere, docere, vel jubere præsumamus.*

Leo I. Papa e sacris Litteris sanctisque Patribus responsa sumebat, quæ propositis difficultatibus daret. *Frequentur quidem, ait, in diversarum quæstionum ambiguo fratrum corda titubantia spiritu Dei instruente solidabimus, responsionum formas vel ex sanctarum Scripturarum disciplina, vel ex Patrum regulis colligentes.*

Adrianus II. in suo, quod in VIII. Concilio lectum est, scripto inquit: *Prima salus est rectæ fidei*

fidē regulam custodire, deinde a constitutis Dei, & Patrum nullatenus deviare. Unum quippe horum ad fidem pertinet, alterum ad opus bonum.

Gregorius VII. ad Henricum Regem scribens ait: *Ad sanctorum Patrum decreta doctrinam recurrimus, nihil novi, nihil ab inventione nostra statuentes.*

Nicolaus II. Pontifex in sua ad Hincmarum Rhemensē epistola inquit: *Ridiculum est & satis abominabile dedecus, ut temporibus nostris vel falso insimulari sanctam Dei Ecclesiam permittamus, vel leges sanctas & traditiones, quas antiquitus a Patribus nostris suscepimus, pro libito semper errantium infringi patiamur.*

Tridentinum Concilium sessione quinta, ubi de disciplina non minus quam de doctrina agit, cum de doctrina dixerit: *Sacrarum Scripturarum, & sanctorum Patrum, ac probatissimorum Conciliorum testimonia secuta* (Synodus) *hæc statuit ac declarat: nonne de disciplina agens inquit: Pius summorum Pontificum, & probatorum Conciliorum constitutionibus inhærens. easque amplectens.* En! quomodo hæc sancta Synodus sacrarum Litterarum auctoritati sanctorum Patrum auctoritatem adjungit. Ecquis deinceps dubitare poterit, num ex salutaribus hisce fontibus Ethica Christiana sit petenda? Ecquis tam cæcus, ut ignobilium Casuistarum turbam illis anteponat (a)?

San-

(a) Anteposit tamen Caramuel, alique Casuistarum modernorum gregales. Quibus sententiam dixit

Sanctus Carolus, qui in cogendo ac finiendo hoc Concilio adeo laboraverat, atque tam exacte Canones ejusdem servavit, in Oratione, quam in primo suo provinciali Concilio habuit, potentius nullum remedium agnovit ad mala cohibenda, quibus Ecclesia afflictabatur, quam veterum Canonum observantiam. Ecce ejus verba: *Morum autem disciplinam facile restituemus, si qua ratione quibusve factis primum constituta, denique conservata est, eandem nos in restituenda adhibemus, illorum vestigia prosequentes, qui hanc bonorum amplitudinem nobis Deo Auctore pepererunt. Proponamus nobis, quaeso, Patres, illorum vitae sanctitatem, & in administratione sui officii sapientiam.* A novis hisce Casuistis peto, quomodo recte vivendi regendique animas potest
iniri

Clerus Gallicanus 1700. istam P. Moya damnans propositionem n. 117. *Puto omnia esse hodie melius examinata, & hanc ob rem in omni materia, & praecipue in morali libentius juniores, quam antiquiores lego, & sequor - - - Doctrina fidei a veteribus; doctrina morum magis a junioribus petenda.* Censura Episcoporum talis erat: *Hæc propositio temeraria est, scandalosa, perniciofa, erronea, SS. Patribus, & antiquis Doctoribus contumeliosa; spreta in moribus Christianorum componendis necessaria Scripturarum, ac Traditionis auctoritate, & interpretatione, moralem Theologiam arbitrariam facit, viamque parat ad humanas traditiones, & doctrinas, Christo prohibente, stabiliendas.* Nedum Dogmata sed & Mores ex Scriptura & SS. Patribus disci oportere præter nostrum Godeau Alexander Nat. Concina, Genetus Ep. Vasionens. Elizalde aliique illustres Moralistæ re ipsa ostenderunt,

iniri ratio, quam sancti Patres inibant, nisi eorum legantur scripta, quibus populos docent, vel corrigunt, aut proposita dubia expediunt, aut opportune varia singulis præbent consilia. Sancti Augustini, vel sancti Gregorii Magni epistolas legere sufficit, ut pura morum disciplina reperiatur, & vera conscientiae casuum solutio, quos novorum Casuistarum plerique ita explicant, ut vitæ periclitetur innocentia, quam pro virili tueri debent.

Galliæ Episcoporum Meloduni habita Comitia anno 1579. hisce verbis Prælatos omnes hortantur: *Hortamur ergo, & vestram in Domino fraternam obsecrans caritatem, ut vestri semper, gregisque vobis a Domino commissi memores, ex sacris Bibliis, Ecclesiæ universalis Constitutionibus, ac Patrum testimoniis observationes suscipiatis.* En Episcopi omnes ad sanctos legendos Patres excitantur, ad mores suos juxta illorum monita componendos, & ad hinc petendam regiminis vitæque normam. Et novi Doctores sine fama, sine experientia, sine auctoritate, absque scientia illos aspernabuntur, ab illorum lectione alios avertent, aliamque conscientiarum regendarum viam inibunt? Temeritas hæc est non ferenda; imo vero cæcitas est sanguineis potius lacrymis deflenda, quam adversus illam ejusque pericula, declamandum. *Nolo plura dicere (inquit sanctus Augustinus) de re tanta; quia melius eam committo fidelium gemitibus, quam sermonibus meis.*

Deni-

Denique ut hunc de probabilitate Tractatum finiam, quem hisce temporibus maxime necessarium existimavi, verbis vos alloquor, o Animarum Pastores, Directores & Confessarii! quæ olim per Prophetam Deus Judæis est locutus: *Hæc dicit Dominus: State super vias, & videte, & interrogate de semitis antiquis quæ sit via bona, & ambulate in ea, & invenietis refrigerium animabus vestris, Jerem. 6.* Ne sequamini novos duces, qui sectatores aucupant; post illos euntes errabitis, & in præcipitia cadetis. A Deo acceptos duces sequimini, sacras nempe Litteras, & sanctorum Patrum libros.

